УДК 159.9:351.741

Наталія Юріївна ЯРЕМА,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України (м. Київ), кандидат психологічних наук

Ігор Іванович ПАМПУРА,
старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України (м. Київ)

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Окреслено коло проблем професійного становлення особистості працівників Національної поліції України на сучасному етапі реформування правоохоронних органів. Проаналізовано зміст і специфіку соціально-психологічних передумов професійного становлення працівників поліції. Запропоновано напрями оптимізації соціально-психологічних умов професійного становлення працівників поліції.

Проблема професійного становлення особистості працівника Національної поліції України на сучасному етапі реформування правоохоронних органів та системи відомчої освіти, зміни вимог до суб'єкта діяльності посідає особливо важливе місце серед психологічних досліджень, зокрема в галузі юридичної психології.

Для вирішення практичних питань підвищення рівня професіоналізму підрозділів Національної поліції, системи Міністерства внутрішніх справ України, надійності персоналу при вирішенні оперативно-службових завдань необхідна особлива увага до вивчення соціально-психологічних передумов професійного становлення фахівців. В основі ефективного вирішення службових завдань покладений психологічний механізм, який потребує наявності у працівника поліції професійно-важливих знань, умінь, навичок а також професійної готовності до діяльності в конкретних службових ситуаціях.

Проблемі професійного становлення особистості завжди приділялося багато уваги, про що свідчать праці таких науковців, як Л. Г. Асмолов, І. С. Гічан, М. І. Дьяченко, Л. О. Кандибович, М. О. Котик, В. О. Пономаренко, М. С. Пряжніков, А. С. Тарновська, зокрема в галузі юридичної психології (Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, В. І. Барко, Г. Є. Запорожцева, О. В. Іванова, В. С. Медведєв, Л. І. Мороз, Л. М. Прудка, О. М. Цільмак, Г. О. Юхновець, С. І. Яковенко та ін.).

© Ярема Н. Ю., Пампура І. І., 2017

Процес професійного становлення працівника Національної поліції України проходить під дією різноманітних впливів, які можна умовно розділити на фактори макро- і мікросередовища.

Під макросередовищем розуміється великий соціальний простір, в якому знаходиться і здійснює свою життєдіяльність той або інший професійний колектив. Насамперед, сюди входять особливості суспільно-економічного устрою країни, зокрема – специфіка певного етапу її розвитку, що відповідним чином проявляється в діяльності різних соціальних інститутів, рівні життя та ін. Макросередовище характеризується і певним станом суспільної свідомості, що відображає суспільне буття у всій його суперечливості. Так, формування кадрового ядра поліції є відображенням складного періоду соціальної дезорганізації суспільства, зниження рівня моральності, правового безладдя та ін. Сьогодні відбувається поступове зниження соціального статусу професії правоохоронця та значного рівня довіри, який було отримано від населення після «Революції гідності», і є побоювання щодо можливої, подальшої деградації професійних ідеалів та цінностей, заміну їх на лже-цінності і серед нового особового складу правоохоронних органів.

Мікросередовище – це «поле» повсякденної діяльності особи, ті конкретні матеріальні і духовні умови, у яких вона працює. Саме на даному рівні ті або інші впливи макросередовища знаходять для кожної особистості свою визначеність, зв’язок із реаліями життєвої практики. Мікросередовищем професійного становлення працівника поліції є професійний колектив, який створює певний соціально-психологічний клімат, що сприяє або навпаки – ускладнює процес професійного становлення.

Професія працівника поліції – особлива за своєю сутністю та значимістю. Характерною її особливістю є те, що вона реалізується в екстремальних умовах, а це створює відповідну психологічну напругу та сприяє виникненню пролонгованих негативних емоційних станів, що руйнівним чином впливають на психіку правоохоронців. Тому важливим завданням професійної підготовки поліцейських є формування їх психологічної готовності до професійної діяльності.

Важливого значення для професійного становлення поліцейських, в цій ситуації набуває професійна «Я-концепція», тобто усвідомлення особистістю мети, змісту, засобів та результатів професійної діяльності, яка містить в собі два компонента: «Я-реальне» та «Я-ідеальне». Формування «Я-ідеального» передбачає усвідомлення вимог професії до особистості, а «Я-реального» – розуміння особистістю своїх наявних здібностей та можливостей. Результатом процесу професійного становлення є саморозвиток індивіда в напрямку усунення розбіжностей між «Я-реальним» та «Я-ідеальним». Формуванню адекватного образу «Я-ідеального» працівника поліції сприятиме ефективна система

профорієнтаційної діяльності та можливість проходження кандидатом стажування з метою ознайомлення зі змістом поліцейської діяльності. А усвідомлення власних здібностей та якостей забезпечується функціонуванням професійно-психологічного відбору на службу до Національної поліції України.

Отже, процес професійного становлення працівника поліції в наш час багато в чому обумовлений достатньо суперечливими за змістом та спрямованістю соціально-психологічними факторами. Успішне становлення особистості правоохоронця – майстра своєї справи, готового до ефективного виконання службових завдань потребує вирішення проблем комплексного характеру, що полягає у взаємоузгодженості макро- та мікросоціальних факторів. Саме виважена державна політика та проведення послідовного реформування органів внутрішніх справ, мають забезпечити успішність подальшого формування соціально-психологічних умов професійного становлення працівників Національної поліції України, а саме:

– формування свідомого ставлення населення щодо дотримання вимог законодавства;

– формування позитивного іміджу поліції у суспільстві, що передбачає розвиток спрямованості суспільної думки на усвідомлення значимості професії працівника поліції;

– створення умов правової та соціальної захищеності працівників поліції;

– розвиток у працівників поліції високих моральних і професійних цінностей та ідеалів;

– формування психологічної готовності правоохоронців до виконання службових завдань;

– створення у професійних колективах поліцейських соціально-психологічного клімату, сприятливого для ефективного перебігу процесу професійного становлення.

Отримано 28.02.2017

УДК 159.9:351.749.6.

Олена Олександрівна ДОБРОВОЛЬСЬКА,
викладач кафедри психології та педагогіки факультету № 3
Одеського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ КУРСАНТІВ ДО НАВЧАННЯ У ВНЗ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Проаналізовано поняття «психологічна адаптація курсантів», обговорено зміст цього феномена, визначено головні труднощі, що впливають

© Добровольська О. О., 2017